

1. Answer any eight from the following questions.

1×8 = 8

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যিকোনো আঠটাৰ উত্তৰ লিখক।

(a) Write down the domain of the function $f(x) = \frac{1}{1-x}$

$f(x) = \frac{1}{1-x}$ ফলনটোৰ আদিক্ষেত্ৰ লিখক।

(b) Give an example of surjective functions.

এটা আচ্ছাদক ফলনৰ উদাহৰণ দিয়ক।

(c) Write down the value of $\lim_{x \rightarrow 0} (1+x)^{\frac{1}{x}}$

$\lim_{x \rightarrow 0} (1+x)^{\frac{1}{x}}$ ৰ মান লিখক।

(d) If $f(x) = x^3 + x^2 - 5x + 6$, what is the value of $f'(1)$?

$f(x) = x^3 + x^2 - 5x + 6$ হ'লে $f'(1)$ নিৰ্ণয় কৰক।

(e) Write down the value of $\frac{d}{dx}(e^{\sin x})$

$\frac{d}{dx}(e^{\sin x})$ ৰ মান লিখক।

(f) The tangent to a curve $y = f(x)$ at a point $x = c$ is parallel to the x-axis. What is the value of $f'(c)$?

$y = f(x)$ বক্ৰটোৰ $x = c$ দিন্দুত স্পৰ্শকডাল x-অক্ষৰ সমান্তৰাল হ'লে, $f'(c)$ ৰ মান কি হ'ব?

(g) Is the following function continuous at $x = 0$?

তলৰ ফলনটো $x = 0$ বিন্দুত অবিচ্ছিন্ন হয়নে?

$$f(x) = \begin{cases} \frac{\sin x}{x}, & x \neq 0 \\ 1, & x = 0 \end{cases}$$

(h) For what values of x the function $f(x) = x^3 - 3$ is monotonic increasing?

x ৰ কোনবোৰ মানৰ বাবে $x^3 - 3$ ফলনটো এটা বৰ্ধমান ফলন হ'ব?

(i) Is the function $x^3y^2 + x^{1/2}$ homogeneous of any degree?

$x^3y^2 + x^{1/2}$ ফলনটো সুষম হয়নে?

(j) If $u = x^2$, $v = y$, find $\frac{\partial(u, v)}{\partial(x, y)}$

যদি $u = x^2$, $v = y$, তেন্তে $\frac{\partial(u, v)}{\partial(x, y)}$ ৰ মান নিৰ্ণয় কৰক।

2. Answer any eight from the following questions.

2×8 = 16

তলৰ প্রশ্নসমূহৰ যিকোনো আঠটাৰ উত্তৰ লিখক।

(a) Find the value of (মান নির্ণয় কৰক) :

$$\lim_{x \rightarrow 0} \frac{e^{6x} - e^{4x}}{x}$$

(b) Examine continuity of the following function at $x = 2$.

তলৰ ফলনটোৰ $x = 2$ বিন্দুত অবিচ্ছিন্নতা পৰীক্ষা কৰক।

$$f(x) = \begin{cases} 5x - 4, & 0 < x \leq 1 \\ 4x^2 - 3x, & 1 < x < 2 \\ 3x^2 + 4, & x \geq 2 \end{cases}$$

(c) Find the value of (মান নির্ণয় কৰক) :

$$\frac{d}{dx} \left[\frac{\sin^{-1} x}{\sqrt{1-x^2}} \right]$$

(d) Show that the following function is not differentiable at $x = a$.

দেখুৱাওক যে তলৰ ফলনটো $x = a$ বিন্দুত অৱকলনীয় নহয়।

$$f(x) = \begin{cases} (x-a) \cos\left(\frac{1}{x-a}\right), & x \neq a \\ 0, & x = a \end{cases}$$

(e) If $y = x^y$, find $\frac{dy}{dx}$.

$y = x^y$ হ'লে, $\frac{dy}{dx}$ নির্ণয় কৰক।

(f) Show that $f(x) = \sin x + \cos x$ has a maximum at $x = \pi$.

দেখুৱাওক যে $f(x) = \sin x + \cos x$ ফলনটো $x = \pi$ বিন্দুত এটা গৰিষ্ঠ মান আছে।

(g) Using L' Hospital's rule, evaluate :

লা' হস্পিটেলৰ বিধি প্ৰয়োগ কৰি মান নির্ণয় কৰক :

$$\lim_{x \rightarrow 0} \left[\frac{1}{e^x - 1} - \frac{1}{x} \right]$$

(h) If $f(x, y) = x^2 + xy + y^2$, find $f_x(1, 2)$ and $f_y(1, 2)$.

$f(x, y) = x^2 + xy + y^2$ হ'লে, $f_x(1, 2)$ আৰু $f_y(1, 2)$ উলিয়াওক।

(i) Find $\frac{\partial^2 z}{\partial x^2}$ if $z = e^{x^2+y^2}$

যদি $z = e^{x^2+y^2}$, তেন্তে $\frac{\partial^2 z}{\partial x^2}$ ৰ মান নির্ণয় কৰক।

(j) Show that $f(x) = x^3 - 3x^2 + 3x + 2$ increases for all x .

দেখুৱাওক যে সকলো x ৰ বাবে $f(x) = x^3 - 3x^2 + 3x + 2$ এটা বৰ্ধমান ফলন।

3. Answer any five from the following questions.

4×5 = 20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যিকোনো পাঁচটাৰ উত্তৰ লিখক।

(a) Find the value of (মান নিৰ্ণয় কৰক) :

$$\frac{d}{dx} \left[e^{2x} \sin 3x - \frac{\log x}{\sqrt{x}} + x^2 \tan^{-1} 2x \right]$$

(b) If (যদি) $\sin y = x \sin (a+y)$, show that (দেখুৱাওক যে)

$$\frac{d}{dx} = \frac{\sin^2(a+y)}{\sin a}$$

(c) If (যদি) $y = e^{ax} \cos bx$, find y_n (y_n উলিয়াওক)

(d) Find the point on the curve $y^2 = 8x$ at which the abscissa and the ordinate change at the same rate.

$y^2 = 8x$ বক্ৰৰ যিটো বিন্দুত ভূজ আৰু কোটি একে হাৰত পৰিৱৰ্তিত হয়, সেই বিন্দুটো নিৰ্ণয় কৰক।

(e) Prove that the semi-vertical angle of the cone of given slant height and maximum volume is $\tan^{-1} \sqrt{2}$.

প্ৰমাণ কৰক যে প্ৰদত্ত হেলনীয়া উচ্চতাৰ শংকু এটাৰ আয়তন সৰ্বোচ্চ হ'বলৈ হ'লে, ইয়াৰ অৰ্ধ শীৰ্ষকোণটো হ'ব $\tan^{-1} \sqrt{2}$ ।

(f) State and prove Lagrange's Mean Value theorem.

লাগ্ৰাঞ্জৰ মাধ্য মান উপপাদ্যটোৰ উক্তি লিখক আৰু উপপাদ্যটো প্ৰমাণ কৰক।

(g) If (যদি) $x = r \sin \theta \cos \phi$, $y = r \sin \theta \sin \phi$, $z = r \cos \theta$ then show that (তেনেহ'লে দেখুৱাওক যে)

$$\frac{\partial(x, y, z)}{\partial(r, \theta, \phi)} = r^2 \sin \theta$$

4. Answer any two from the following questions.

8×2 = 16

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যিকোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখক।

(a) If $y = \tan^{-1} x$, show that

$$(1 + x^2) y_2 + 2x y_1 = 0$$

Hence, deduce that

$$(1 + x^2) y_{n+2} + 2(n+1)xy_{n+1} + n(n+1)y_n = 0$$

$$y = \tan^{-1} x \text{ হ'লে, দেখুৱাওক যে, } (1 + x^2) y_2 + 2x y_1 = 0$$

$$\text{ইয়াৰ সহায়ত দেখুৱাওক যে } (1 + x^2) y_{n+2} + 2(n+1)xy_{n+1} + n(n+1)y_n = 0$$

(b) Verify Cauchy's mean value theorem for the functions $f(x) = x^2$ and $g(x) = x^3$ over $[1, 2]$.

$f(x) = x^2$ আৰু $g(x) = x^3$ ফলন দুটাৰ বাবে $[1, 2]$ অন্তৰালত কছিৰ মাধ্যমান উপপাদ্যটো সত্যাপন কৰক।

(c) Find the equation of the tangent to the curve of $\left(\frac{x}{a}\right)^n + \left(\frac{y}{b}\right)^n = 2$ at the point (a, b) .

$$\left(\frac{x}{a}\right)^n + \left(\frac{y}{b}\right)^n = 2 \text{ বিন্দুত স্পৰ্শকৰ সমীকৰণ নিৰ্ণয় কৰক।}$$

5. Answer any two from the following questions.

10×2 = 20

তলৰ প্ৰশ্নসমূহৰ যিকোনো দুটাৰ উত্তৰ লিখক।

(a) If (যদি) $u = \tan^{-1} \frac{x^3 + y^3}{x + y}$, show that (দেখুৱাওক যে)

(i) $xu_x + 4u_y = \sin 2u$

(ii) $x^2u_{xx} + 2xy u_{xy} + y^2u_{yy} = \sin 4u - \sin 2u$

(b) Examine existence of maxima and minima of the function $x^3 + y^3 - 3axy$.

$x^3 + y^3 - 3axy$ ফলনটোৰ গৰিষ্ঠ বা লঘিষ্ঠ মান আছেনে নাই পৰীক্ষা কৰক।

(c) If $Z_1 = f(x, y)$, $x = r \cos \theta$ and $y = r \sin \theta$, then show that

$$\left(\frac{\partial z}{\partial r}\right)^2 + \frac{1}{r^2} \left(\frac{\partial z}{\partial \theta}\right)^2 = \left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)^2 + \left(\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2$$

$Z = f(x, y)$, $x = r \cos \theta$ আৰু $y = r \sin \theta$ হ'লে দেখুৱাওক যে

$$\left(\frac{\partial z}{\partial r}\right)^2 + \frac{1}{r^2} \left(\frac{\partial z}{\partial \theta}\right)^2 = \left(\frac{\partial z}{\partial x}\right)^2 + \left(\frac{\partial z}{\partial y}\right)^2$$

.....